

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ДЕНДРОПАРКУ КЛЕСІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

Н. О. Олексійченко, доктор сільськогосподарських наук,

*М. О. Подольхова, аспірант**

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Наведено результати ретроспективного аналізу формування території дендропарку Клесівського лісництва та виділено основні етапи його розвитку. На основі натурного обстеження виявлено багатство колекційного фонду (133 види та культивари) та різноманіття елементів топіарного мистецтва. Визначено дендрологічну цінність об'єкта досліджень і сформовано напрями його раціонального використання на сучасному етапі.

***Ключові слова:** дендропарк Клесівського лісництва, регулярний прийом планування, видовий склад, живоплоти, оцінка сучасного стану.*

За даними Міністерства екології та природних ресурсів України, станом на 1 січня 2014 р. серед 57 дендропарків України, які належать до природно-заповідного фонду України, значна частка (28 %) перебуває у підпорядкуванні установ лісового господарства. Однак нині є дендропарки, які мало вивчені й не охороняються законом, однак мають значну природноохоронну та культурну цінність. Одним із таких об'єктів є дендропарк Клесівського лісництва ДП «Клесівський лісгосп», що розташований у зоні Українського Полісся на півночі Рівненської області [7].

Актуальність вивчення дендропарку Клесівського лісництва пов'язана, перш за все, з тим, що з погляду ландшафтної архітектури він є унікальним: створений переважно з використанням регулярного прийому планування та топіарного мистецтва (рис. 1), які є одними із загальних рис класичного

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор Н. О. Олексійченко.

французького саду епохи бароко. Варто зауважити, що нині в Україні залишилося дуже мало барокових садів: частково збережені лише палацовий сад італійського типу в с. Підгірці, сад пізнього бароко в монастирі капуцинів біля замку Олесько (Львівська область), бароковий сад кінця ХІХ ст. резиденції митрополитів Буковини і Далмації (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича). Інші барокові сади України або дуже порушені (Замковий сад в Жовкві, Львівська область; Хомутецький парк, Полтавська область), або з часом були переплановані у пейзажний парк (сад Вишнівецького замку, Тернопільська область; сад собору святого Юра та парк ім. І. Франка (Єзуїтський сад), Львівська область), або взагалі знищені та не можуть бути відновлені (масток Потоцьких у Червонограді (Кристинопіль), резиденція Мнішків в с. Муроване (Ляшки Муровані), Львівська область) [12]. Саме тому серед історичних і сучасних об'єктів садово-паркового мистецтва «перлиною» топіарного мистецтва не тільки Надслучанського краю, а й України загалом можна вважати дендропарк Клесівського лісництва.

Рис. 1. Панорамний вид на куточок «Поліського Версаля» дендропарку Клесівського лісництва. Фото 2015 р.

Окрім того, з погляду природно-заповідної справи цей дендропарк є перспективним об'єктом для заповідання у зоні Українського Полісся [1], враховуючи той факт, що мережа дендропарків цієї зони нині є слабосформованою [8].

Мета дослідження – проведення ретроспективного аналізу та натурального обстеження території дендропарку Клесівського лісництва.

Об'єкт досліджень – територія дендропарку Клесівського лісництва ДП «Клесівський лісгосп».

Предмет досліджень – історія розвитку та сучасний стан елементів об'ємно-просторової композиції об'єкта, видовий склад деревних зелених насаджень дендропарку Клесівського лісництва.

Матеріали і методика досліджень. Матеріалами для дослідження слугували письмові та картографічні матеріали, а також результати польових обстежень дендропарку. Дослідження проводили методом подеревної інвентаризації згідно з інструкцією з інвентаризації насаджень [4]. Категорію цінності об'єкта досліджень визначали за критеріями комплексної оцінки сучасного стану парків-пам'яток дендрологічної цінності Н. О. Олексійченко та Н. В. Гатальської [6]. Таксономічний склад визначали на основі аналізу результатів польових обстежень, який уточнювали із довідковими джерелами та міжнародним списком «The Plant List» [14]. Розподіл за життєвими формами проводили за методикою І. Г. Сєребрякова [9], опис та визначення основних характеристик топіарних елементів – за методикою А. А. Дзиби [10]. Результати досліджень обробляли за допомогою електронних таблиць Microsoft Office Excel та ArchiCAD 14.

Результати досліджень. Дендропарк Клесівського лісництва ДП «Клесівський лісгосп» розташований на півночі Рівненської області у Сарненському районі на південно-західній околиці смт Клесів, яке відоме найбільшим родовищем бурштину на Україні та гранітними кар'єрами.

Місце створення для нинішньої садиби Клесівського лісництва обрав директор ДП «Клесівський лісгосп» О. Р. Юркевич, який став ініціатором

створення дендропарку. Після відвідання лісгоспу в смт Колки Волинської області, де були стрижені «зелені скульптури» у вигляді ведмедів, він неодноразово туди направляв делегації підлеглих із метою перейняти досвід. З часом головний лісничий ДП «Клесівський лісгосп» Б. С. Біганський і його помічник І. Я. Тимощук розпочали озеленення біля садиби лісництва. Однак найбільше ідеєю створення топіарних форм проинявся О. Ф. Ворон (1934–2012) – заслужений природоохоронець України, який у 1987 р. став лісничим Клесівського лісництва (рис. 2). За фахом він був інженером лісового господарства, однак активно займався самоосвітою в галузі ландшафтної архітектури та садово-паркового будівництва.

Рис. 2. Олексій Федорович Ворон – заслужений природоохоронець України, будівничий дендропарку Клесівського лісництва. Фото 2008 р. з архіву ДП «Клесівський лісгосп»

Завдяки ентузіазму і творчому підходу О. Ф. Ворона після здачі в експлуатацію адміністративного корпусу навколо нього було розпочато закладання дендропарку та створення водойм. Олексій Федорович займався власне плануванням парку та фігурною стрижкою, а загалом Клесівський дендропарк – це результат щорічної клопіткої праці колективу лісництва. На

чолі з О. Ф. Вороном співробітники провели роботи з організації території, придбання і вирощування посадкового матеріалу. Кожного року висаджували по 100–150 п. м. живоплотів, довжина яких у 2007 р. сягала понад 1630 м [2, 13].

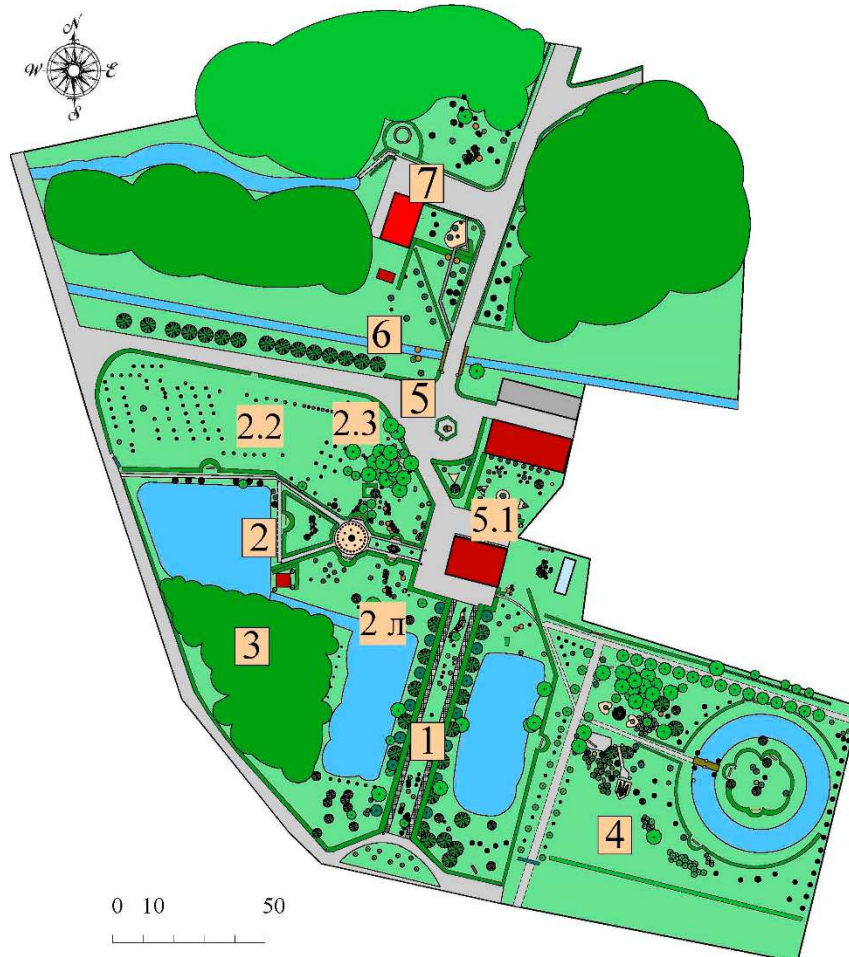

Рис. 3. План-схема дендропарку Клесівського лісництва (2015 р., М 1:2500)

Насамперед було закладено центральну алею та перші солітерні посадки з *Picea pungens* 'Glauca' за адмінбудівлею (діл. 5, рис. 3), алеї з живоплотів у вхідній частині з *Picea abies* (L.) Karst. (діл. 1) та ліворуч від адміністративного корпусу з *Thuja occidentalis* L., яку згодом було названо куточком «Поліського Версалю», а також побудували павільйон «Капітанський місток» поряд з озером (діл. 2).

Відомо, що у 1991 р. було висаджено невеликий гай із берези карельської [2] (фактично це *Betula pendula* Roth.) (діл. 2.3), у 1992 р. – посадки з *Picea abies* (L.) Karst. з метою формування куль та «Поліських копичок» (діл.

2л); у 1993 р. – рядову посадку з *Thuja occidentalis* L. (діл. 5.1), з якої згодом О. Ф. Ворон сформував «Алею зелених архітектурних форм». Варто зауважити, що посадковий матеріал працівники вирощували самостійно та привозили із різних лісництв України, а також, закладаючи невеликий дендрарій в 1993–1995 рр. на місці колишніх службових городніх наділів (діл. 4), отримували саджанці із дендропарку Березнівського лісового коледжу. Нині внаслідок дії абіотичних та біотичних факторів від цих посадок залишилися лише *Rhus typhina* L., *Spiraea tomentosa* L., *Acer saccharinum* L. та *Pinus resinosa* Aiton.

Масштабні роботи з озеленення садиби розпочалися з 1996 р. Наприкінці 1990-х рр. було створено альпійську гірку (діл. 4), яка також стала оглядовим майданчиком, який відвідувачі назвали «Високим Замком». На його схилах було сформовано «Національний Герб України» із *Thuja occidentalis* 'Globosa'. В цей самий період було здійснено посадки живоплотів крупномірними саджанцями біля оздоровчого комплексу, а поруч було організовано місце відпочинку (діл. 7).

У 2000 р. Клесівське лісництво стало переможцем у всеукраїнському конкурсі на найкращу садибу лісництва із благоустрою та озеленення [2]. З того часу дендропарк набув значної популярності: його відвідують учні, студенти, науковці, працівники ЗМІ з України та з-за кордону (Білорусі, Росії, Польщі, Словаччини, Молдови, Німеччини), делегації з Франції та Польщі [13].

Варто зауважити, що О. Ф. Ворон у процесі створення дендропарку проводив науково-освітню роботу, а саме: створював експериментальні та демонстраційні посадки, добирав рослини, враховуючи їхні фітонцидні та седативні властивості, та ознайомлював з ними екскурсантів [2]. За словами працівників лісництва, у 2005 р. О. Ф. Ворон разом із помічником С. Ведровим зібрав гербарій деревних видів і культиварів, які зростали на той час у дендропарку (123 таксони на рівні виду). Головним внеском О. Ф. Ворона у просвітницьку роботу стало науково-популярне видання «Зелена архітектура Рівненського Полісся» 2007 р. [2].

Варто зауважити, що водночас із постійним створенням нових озелених ділянок у дендропарку проводили і реконструктивні роботи. Зокрема, у 2009 р. було реконструйовано клумби на вхідній алеї (діл. 1): замість *Juniperus sabina* L., який на той час уже заважав руху відвідувачів, співробітники лісництва висадили декілька ландшафтних деревно-кущових груп, обрамлених декоративною крихтою (рис. 4 і 5).

Рис. 4. Вхідна алея: вид зі сторони входу (зліва); вид із контори лісництва (справа). Фото 2006–2007 рр. [2]

Рис. 5. Вхідна алея після реконструкції: вид зі сторони входу. Фото 2009 р. з архіву ДП «Клесівський лісгосп» (зліва). Вид на алею з другого поверху контори лісництва. Фото 2015 р. (справа)

На Всеукраїнській колегії директорів лісгоспів (29 вересня – 1 жовтня 2009 р.) О. Ф. Ворон представив ландшафтні композиції лісництва саме як

«Український Версаль» (так його назвали працівники із ботанічного саду імені акад. О. В. Фоміна Київського національного університету імені Т. Шевченка).

Після смерті О. Ф. Ворона (14 травня 2012 р.) його справа продовжується. Нині співробітники лісництва на чолі з лісничим Ю. М. Абрамовичем щороку затверджують плани з озеленення та реконструктивних робіт, розширяють дендроколекції, проводять систематичний догляд за насадженнями, доповнюють живоплоти та алеї. Зокрема, С. Ведров у 2012 р. разом з інженером лісових культур Т. П. Крук на території колишнього плодового саду (діл. 2.2), яка потребувала реконструкції, створили так званий «гановер» – візерунковий партер із *Buxus sempervirens* L., який з часом змінили на *Thuja occidentalis* 'Globosa'. Цього ж року було доповнено алею (діл. 4) посадкою *Tilia cordata* Mill.

З 2015 р. догляд за дендропарком проводить колишній вчитель історії та керівник шкільного лісництва «Сосновий Бір» С. У. Круглик. З його ініціативи разом із Т. П. Крук навесні 2015 р. було створено рядові посадки із різних видів *Quercus* L., *Acer* L., *Picea* Dietr., *Pinus* L. та *Abies* Mill., а також культиварів *Thuja occidentalis* L. і *Chamaecyparis lawsoniana* (A. Murray) Parl. (діл. 2.2).

Отже, впродовж 1988–2015 рр. було досягнуто головної мети створення дендропарку – озеленення садиби лісництва і створення рекреаційної зони для його працівників та інших відвідувачів. Дендропарк Клесівського лісництва нині виконує значну культурно-просвітницьку та рекреаційну роль: включений до туристичних маршрутів Рівненської області, входить до 11 найкрасивіших парків України [11], а також вважається перспективним об'єктом для заповідання [1].

Підсумовуючи вищезазначене, на основі ретроспективного аналізу формування території дендропарку Клесівського лісництва його історію розвитку можна поділити на три періоди: 1) 1988–1996 рр. – період закладання основних композицій парку; 2) 1996–2012 рр. – період розквіту дендропарку; 3) з 2012 р. – сучасний етап розвитку.

Саме з метою дослідження сучасного стану дендропарку було проведено натурне обстеження його території та подеревну інвентаризацію зелених насаджень на території садиби лісництва, площею близько 3,6 га, яку створено переважно з використанням регулярного прийому планування, а в зоні водойм – елементів пейзажного прийому. У процесі досліджень було проаналізовано особливості та стан елементів об'ємно-просторової композиції дендропарку: рельєф, зелені насадження, малі архітектурні форми та садово-паркове обладнання, дорожньо-стежкову мережу та водойми.

Дендропарк було закладено на рівнинному рельєфі, однак у процесі його створення було використано прийом геопластики для створення оглядового майданчика «Високий Замок», а також трьох прямокутних штучних водойм і однієї круглої з «Островом кохання». Нині вони перебувають у доброму стані, однак спостерігаються процеси застоювання води та заростання очеретом озерним.

Аналізуючи стан деревних зелених насаджень, насамперед, варто зауважити, що згідно із сучасною систематикою [14] нині у їхній таксономічній структурі представлено 74 види, 58 культиварів та 1 гібрид деревних рослин, які об'єднані у 52 роди, що, своєю чергою, належать до 27 родин. Майже половину (49,6 %) від загальної кількості таксонів на рівні виду становлять представники хвойних: 23 види та 43 культивари, які належать до 4 родин, що мають 12 родів. За життєвими формами у насадженнях дендропарку переважають дерева (56,4 %), дещо меншу частку (41,4 %) займають кущі; наявні й інші життєві форми: кущик (*Calluna vulgaris* (L.) Hill.), напівкущик (*Lavandula angustifolia* Mill.) та ліана (*Vitis vinifera* L.) [9]. Що ж до географічного походження деревних видів, то близько 72 % серед видового складу є інтродукованими (*Pinus resinosa* Aiton, *Magnolia kobus* DC., *Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliott та ін.), переважно із Північної Америки (32 %), Китаю, Японії, Кореї (23 %) та інших регіонів світу. Велику частку (20 % серед загальної дендроколекції, або 35 % від видового складу) становлять раритетні види (*Ginkgo biloba* L., *Cryptomeria japonica* (Thunb. ex L.f.) D. Don, *Metasequoia*

glyptostroboides Hu & W. C. Cheng, *Pinus strobus* L. тощо), які занесені до різних міжнародних списків (ЧС МСОП, ЄЧС, БК і CITES) [3].

Загалом нараховано близько 465 дерев і 365 кущів, однак кількість останніх насправді значно більша: деякі види (*Sorbaria sorbifolia* (L.) A. Br., *Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim., *Rhus typhina* L., *Juniperus sabina* L., *Spiraea tomentosa* L.) представлені у вигляді загущених куртин із великою кількістю екземплярів. Загалом санітарний стан більшості насаджень є добрим і задовільним; у незадовільному стані перебувають рослини близько 10 % видів і культиварів, що може бути спричинено, насамперед, невідповідністю умов зростання екологічним вимогам рослин (*Chamaecyparis pisifera* 'Squarrosa', *Juniperus scopulorum* 'Blue Arrow' та ін.).

Варто зауважити, що на території дендропарку Клесівського лісництва виявлено різноманіття елементів топіарного мистецтва: живоплоти, «живі стіни», бордюри, «зелені дивани», арки та формовані рослини. Для їхнього створення використано 8 видів і 10 культиварів, які належать до 9 родів 5 родин, переважно із філеми *Pinophyta* Cronquist, Takht. & Zimmerm. ex Reveal. Переважають серед елементів топіарного мистецтва живі огорожі, довжина яких нині становить близько 1800 м. Більшість із них представлена низькими та середніми за висотою формованими живоплотами, одновидовими, з овальним поперечним перерізом і прямолінійним поздовжнім профілем, з пілонами у вигляді куль та свічок [10]. Велика частка (70 %) живоплотів сформована з *Picea abies* (L.) Karst., близько 13 % – з *Thuja occidentalis* L., а також її культиварів (*Th. occidentalis* 'Aurea', *Th. occidentalis* 'Aureo-spicata' та ін.). Дещо менше на території парку бордюрів (з *Thuja occidentalis* 'Globosa') та живих стін; також наявні дві арки та 13 зелених диванів. Окрім того, на території парку виявлено 111 екземплярів деревних рослин, що сформовані у вигляді 35 «зелених скульптур», 30 з яких – є унікальними за формою, наприклад, «Келих шампанського», «Смайлик», «Зірка», «Машина», «Їжак», ліхтарі (для дітей – «Змій Горинич»), спіралі, глухарі (ворони), шахові фігури та інші унікальні топіарні форми. Серед типових форм найбільш поширеними є

кулі, циліндри («тумби»), «панночки». Більшість (70–72 %) живоплотів і формованих рослин перебувають у доброму стані; деякі з них потребують різних реконструктивних заходів.

Окрім деревних насаджень, у дендропарку представлене квітникове оформлення здебільшого у вигляді клумб із троянд, багаторічних та однорічних квітів, які на період обстеження переважно були у задовільному стані. Газонне покриття території дендропарку нині перебуває у незадовільному стані.

Однією із характерних особливостей дослідного парку є наявність значної кількості малих архітектурних форм та садово-паркового обладнання, які стилістично підпорядковані ідейному задуму розкриття лісівничої тематики. Нині на території дендропарку налічується 15 тематичних композицій із 28 скульптур: «Орел», «Бригада лісорубів», «Пращурівський бір», «Лукаш і Мавка» тощо. Окрім того, у дендропарку представлене таке садово-паркове обладнання: павільйон «Капітанський місток», ліхтарі (звичайні вуличні та паркові), два містки «Міст кохання, дружби та єднання», лави та урни. Більшість малих архітектурних форм та садово-паркового обладнання перебуває у доброму та задовільному стані, деякі з них потребують реставрації.

Аналізуючи стан дорожньо-стежкової мережі, варто зауважити, що вона влаштована із різних матеріалів: бетонної плитки, гранітної плитки «бритча», гранітного відсіву та асфальтованого покриття [2]. Стан доріг і доріжок добрий, подекуди – задовільний; наявні ґрунтові доріжки, які потребують належного облаштування.

З метою підготовки обґрунтування для заповідання проведено комплексне оцінювання рівня його збереженості та дендрологічної цінності на сучасному етапі розвитку. За кожним із 11 критеріїв відповідно до застосованої методики (Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська, 2012) визначено числові значення, сума яких склала 39 балів (табл.), що свідчить про дендрологічну цінність дендропарку Клесівського лісництва на сучасному етапі розвитку.

Оцінка сучасного стану дендропарку Клесівського лісництва

№ з/п	Критерії оцінки	Бал
1	Наявність письмової інформації щодо історії створення та розвитку об'єкта	3
2	Таксономічний склад колекцій	4
3	Наявність раритетних видів і багатовікових дерев	3
4	Принципи формування колекцій	4
5	Відповідність розміщення рослин на території парку згідно з їхніми біологічними і екологічними особливостями	4
6	Вікова структура насаджень	2
7	Зимостійкість насаджень	5
8	Посухостійкість насаджень	5
9	Природне поновлення інтродуцентів	0
10	Санітарний стан насаджень	4
11	Особливості догляду	5
	Загальний бал	39

Враховуючи наявність багатого таксономічного складу, значної кількості інтродукованих і раритетних видів, дендропарк Клесівського лісництва доцільно використовувати з природоохоронною та науковою метою. Однак, враховуючи той факт, що він є, насамперед, унікальним об'єктом садово-паркового мистецтва на теренах України, доцільно його використовувати, перш за все, з навчально-практичною і рекреаційною метою. Цей об'єкт має можливості для проведення навчальних екскурсій, проходження практики майбутніми фахівцями садово-паркового господарства, а також заслуговує на увагу як перспективний об'єкт для заповідання.

Висновки

1. Дендропарк Клесівського лісництва – малий сільський парк, із молодими насадженнями, унікальний об'єкт садово-паркового мистецтва в Україні, період розквіту якого тривав у 1996–2012 рр. Дендропарк має дендрологічну цінність і може надалі виконувати рекреаційну, фітомеліоративну, естетичну і, насамперед, культурно-просвітницьку функцію.

2. Головними особливостями дендропарку є регулярний прийом планування, різноманіття живоплотів і значна кількість «зелених скульптур», малих архітектурних форм та садово-паркового обладнання. Всі елементи паркового простору перебувають переважно у доброму стані, стилістично поєднані та підпорядковані єдиному ідейному задуму.

3. Серед зелених насаджень дендропарку Клесівського лісництва виявлено 133 види та культивари деревних рослин, половина з яких – хвойні. Велику частку становлять інтродуковані (72 %) та раритетні (35 %) види.

4. З метою збереження дендропарку як унікального зразка регулярного прийому планування та топіарного мистецтва необхідно та доцільно розробити рекомендації щодо організаційних та реконструктивних заходів, здійснити обґрунтування щодо його заповідання.

Список літератури

1. Байрак О. М. Заповідні дендрологічні парки України / О. М. Байрак. – Полтава : Дивосвіт, 2014. – С. 41.

2. Ворон О. Ф. Зелена архітектура Рівненського Полісся / О. Ф. Ворон. – Рівне, 2007. – 118 с.

3. Дендросозологічний каталог природно-заповідного фонду Лісостепу / під ред. С. Ю. Поповича. – К. : Аграр Медіа Груп, 2011. – 800 с.

4. Наказ № 226 від 24.12.2001 «Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02>.

5. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць : підруч. / В. П. Кучерявий. – Львів : Світ, 2005.

6. Олексійченко Н. О. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Центральнопридніпровської височинної області : монографія. – Ч. 1 / Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська. – К. : ЦП «Компринт», 2012. – 145 с.

7. Подольхова М. О. Ретроспективний аналіз створення та розвитку дендрологічного парку Клесівського лісництва / М. О. Подольхова // Актуальні проблеми ботаніки та екології : міжнар. конф. молодих вчених, присв. 120-річчю від дня нар. Д. К. Зерова, 15–20 вер. 2015 р. : тези доп. – Полтава, 2015. – С. 139.

8. Савоськіна А. М. Історичні особливості та сучасна категоріальна структура мережі штучних заповідних парків Українського Полісся / А. М. Савоськіна // Науковий вісник Східноєвропейського університету ім. Л. Українки. – 2015. – № 2 (302). – С. 38–42.

9. Серебряков И. Г. Экологическая морфология растений. Жизненные формы покрытосеменных и хвойных / И. Г. Серебряков. – М. : Высшая школа, 1962. – 378 с.

10. Топіарне мистецтво : методичні рекомендації до проведення практичних занять / А. А. Дзиба. – К. : ЦП «Компринт», 2012. – 124 с.

11. 11 красивейших дендропарков Украины, которые стоит посетить [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrnews24.net/11-krasivejshix-dendroparkov-ukrainy-kotorye-stoit-posetit-foto/>.

12. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.

13. На Ровенщине появился «украинский Версаль». Создал его... один человек [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uainfo.org/blognews/332128-na-rovenschine-poyavilsya-ukrainskiy-versal-sozdal-ego-odin-chelovek.html>.

14. Theplantlist [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.theplantlist.org>.

Приведены результаты ретроспективного анализа формирования территории дендропарка Клесовского лесничества и выделены основные этапы его развития. На основе натурного обследования выявлено богатство коллекционного фонда (133 вида и культивара) и разнообразие элементов топиарного искусства. Определена дендрологическая ценность объекта исследований и сформированы направления его рационального использования на современном этапе.

Ключевые слова: дендропарк Клесовского лесничества, регулярный прием планирования, видовой состав, живые изгороди, оценка современного состояния.

The retrospective analysis results of the dendrological park of Klesivsky forestry were shown and the main stages of its development were revealed. The wealth fund collection (133 species and cultivars) and the variety of the topiary art elements were found on the basis of the full-scale survey. At the present stage the dendrological value of the object was determined and directions of its rational using were formed.

Key words: dendrological park of Klesivsky Forestry, regular planning method, species composition, hedges, assessment of the current state.